

Rapport från Kirgizistan

Bakgrund

Vi, Göran Thomte från SDF Örgryte-Härlanda, och Florence Lang-Brandell, ombudsman för Folkpartiet i Bohuslän, hade blivit intresserade av Centralasien från olika perspektiv. Dels från stadsdelsföreningens i Örgryte-Härlanda, där vi genomfört resor till flera post-sovjetiska republiker de senaste åren, dels Florences intresse av internationella frågor och biståndsarbete utomlands, framför allt i södra Afrika.

När så en möjlighet öppnade sig att delta i en studie- och informationsresa till Kirgizistan tackade vi ja. Vårt deltagande var en del i ett jämställdhetsprojekt som arrangerats av Bonnie Bernström genom företaget Språngbrädan.

Efter ett par månaders förberedelser på hemmaplan, med inläsning av realia om Kirgizistan, historisk bakgrund, politisk situation och geografisk belägenhet, beställdes biljetter och den förestående resan blev alltmer konkret.

2009-05-18

Upp i svinottan, taxi hämtade 04.45 fvb Landvetter. Fem dryga timmars väntan på Heathrow. Träffar Thomas von Matérn vid gaten. Han skall guida oss i Kirgizistan, vilket han visade sig klara utmärkt. Även Britt-Marie Rosenqvist, miljöpartist från Gävleborg anslöt vid gaten.

Sedan lyfter vi mot Bishkek, med mellanlandning i Turkmenistans huvudstad Alma Ata.

2009-05-19

Kl 3.50 på morgonen – lokal tid – landade vi. Väl framme möttes vi av den i särklass mest otrevliga passkontrollpersonalen vi någonsin stött på. 5 timmars tidsskillnad mot Sverige, d.v.s. vi landade 23.50 svensk tid.

Transport till hotellet och några timmars välbehövlig vila och uppfräschning.

Vid lunch blev vi hämtade i lobbyn av en tolk, Svetlana, och traskade till möte med ”Party of Women and Youth”, PWY

Ordföranden, Tokon Azanova Stailieva, berättade lite om partiets bakgrund. Det bildades 1993 och har idag ca 15 000 medlemmar, men säkert ytterligare 100 000 sympatisörer. Under en period, som slutade 2007, hade partiet haft 5 (av 78) parlamentsledamöter, men för närvarande hade de ingen. De poliska mål de främst strävar mot är:

I år, 2009-07-18, väntar presidentval i Kirgizistan och i slutet av året, eller under 2010, är det dags för parlamentsval i landet. Då oppositionen är, som i många andra postsovjetiska stater, är splittrad förstår de flesta att det blir svårt att kasta den nuvarande regimen ut sadeln.

- Jämställdhet mellan kvinnor och män

- Fler kvinnor i parlamentet
- Försvar för kvinnor och barn i familjerna, bl.a. med avseende på våld i nära relationer
- Kamp emot korrruptionen
- Strid emot polygami

De vill också, kanske lite mer skämtsamt, verkar för ett mer hälsosamt leverne för män, särskilt de i maktpositioner i statsapparaten. De både äter osunt och på annat sätt lever osunt, t ex genom att på helger och ledigheter tillbringa tiden med sina älskarinnor istället för att vara hemma och leva mer sunt med sina familjer.

Tokon hade varit den första kvinnliga guvernören över en region, faktiskt den första kvinnan i hela Centralasien på den positionen.

Vi hade en delvis animerad diskussion om prostitutionen, dess bakgrund, drivkrafter och tillkomst. I korthet kan våra ståndpunkter sammanfattas som ”I ert land (Sverige) är det männens fel och i vårt land (Kirgizistan) är det kvinnans eget fel och ansvar”. Vi konstaterade att enbart denna fråga skulle kunna vara underlag för ett seminarium eller konferens, vilket vi skulle undersöka från vårt håll. Från tolken, lite off-record, fick vi veta att många yngre kvinnor i partiet inte alls håller med sin ordförande om att det är kvinnans ansvar om hon ”väljer” att prostituera sig. Ett embryo till en kommande, kanske behövlig, strid mellan partiets olika generationer.

18.30 mötte vi Bonnie Bernström och hennes kollega Göran Wimmerström i lobbyn och gick ut för middag i närheten. Att i hastigheten hitta en genuint kirgizisk krog var inte lätt, men vårt val föll ändå väl ut, och vi hade ett givande samtal under middagen om förutsättningarna för liv och politik i Kirgizistan. Bl. a. berättade Bonnie att den politiska makten delvis är uppdelad mellan stridande maffiagrupperingar i norra respektive södra Kirgizistan. För närvarande är den södra ”grupperingen” vid makten med president Bakiev. Politiskt våld, mot dem man upplever som motståndare, hör till vardagen, och även journalister och släktingar till politiker drabbas.

2009-05-20

Blev hämtade på morgonen av tolken Svetlana för möte med Ata Meken, ett parti medlem i Socialistinternationalen. Det fulla namnet är ”*Political Socialist Party of Ata Meken*”.

Gulniza Beishenbaeva, som arbetar ungefär som en partisekreterare och tillika ansvarar för partiets ungdomsverksamhet, mötte oss vid framkomsten. Den senare, dvs framkomsten till partiets lokaler, var för övrigt en historia i sig. I utkanten av centrala Bishkek, låghusbebyggelse omgärdad av murar runt varje villafastighet letade vi en god stund för att hitta rätt. Husnumrering tillhör inte vanligheterna och gemene kvinna på gatan visste inte mycket att berätta i vår jakt mot målet.

Till sist satte vi oss i vart fall ner med Gulniza, som förresten besökt Stockholm i november förra året. Hon är den enda anställda i partiet och arbetar, som nämnts, huvudsakligen med unga men även med kvinnor. Förutom en hel räckta uppgifter som gav oss intrycket av att ge henne rollen som partiets ”spindeln i nätet”.

Att vara i opposition, som Ata Meken, är tufft. Att t.ex. registrera en presidentkandidat kräver 50 000 namnunderskrifter med identifierbara medborgare med god spridning över hela Kirgizistan. För att kunna nå detta mål, med spridningen ute i regionerna krävs att kunna hålla of-fentliga möten. Dessa stoppas dock ofta av regimtrogna på lokal nivå.

Ata Meken har idag ca 9 000 medlemmar men, som Gulniza sa, partiet strävar mer efter kvali-tet än kvantitet i form av uppblåsta siffror i medlemsmatrikeln. För övrigt är det inte fy skam – vårt eget Folkparti har ju knappa dubbla antalet medlemmar och sitter ändå vid regeringsta-burettarna.

Partisystemet har mindre än 20 år på nacken, d.v.s. från då Sovjetsystemet rasade ihop i bör-jan av 1990-talet, vilket gör att traditionen i demokratiarbetet saknas. Något offentligt ekono-miskt stöd till partiväsendet existerar inte, utan partierna är beroende av medlemmar som skänker pengar och material till verksamheten.

Erkin Alymbekov, vice partiordförande, anslöt vid halv tiotiden, något försenad. Han var en-ligt uppgift chefsideolog (låter lite, lite sovjetiskt...) i partiet och visade sig vara oerhört in-tresserad av att samtala med oss. Med sin bakgrund som statsvetare fyrade han av en räkka frågor om hur vårt val- och politiska system fungerar. Särskilt intresserad var han i frågor om hur ”säkert” valsystemet är för, som Josef Stalin sade – ”Det spelar ingen roll vem folket röstar på, det viktiga är vem som räknar rösterna”. Tyvärr, sade Erkin, är såväl regering, rättsvä-sende som massmedia i allt väsentligt korrupta.

Kirgizer yngre än 30 har fortfarande kvar det sovjetiska ”tänket”, sade hr Alymbekov. Landet går bakåt p.g.a. en allt mer maktfullkomlig president. Nuvarande presidenten, Bakiev, har, efter det att den förre, Akiev, sparkades ut 2005.

Alymbekov hävdade att Kirgizistan har en tentens att gå emot eller välja en alltför totalitär väg. Regimerna i Ryssland, Uzbekistan, Kina och Kazakstan stödjer regimen i Kirgizistan. Som ”motprestation” har presidenten ”skänkt” delar av landets territorium till Kina och Ka-zakstan. En annan åtgärd, för att legitimera detta stöd är att stänga USAs och 12 av dess allie-rades flygbas i Bishkek. Ryssland har gett ett delvis återbetalningsfritt lån om 450 MUSD för detta.

När vi kom in på genderfrågor så hävdade Erkin att den asiatiska mentaliteten och traditionen förhindrar en positiv utveckling i detta avseende. Man arbetar dock mot en förändring. T.ex. säger lagen att minst 30 % av platserna i parlamentet skall vara kvinnor. Situationen för kvin-nor, vad gäller representation i beslutande församlingar, är bättre än i övriga Centralasien. Han uppmanade oss att skriva till Ata Meken och ställa frågor kring jämställdhet.

Erkin har sin utbildning till statsvetare från universitetet i Moskva, likt många andra i hans generation - födda i början av 1960-talet.

Ata Meken får, liksom andra politiska partier, inte ta emot ekonomiskt stöd från utlandet. Däremot har man, lite vid sidan av, en NGO vid namn ”Institute of Social Construction”, vil-ket alltså kan ses som ett sätt att kringgå förbudet mot extern finansiering av partiverksamhe-ten.

En viktig fråga vi diskuterade var hur, eller rättare sagt när, man får bedriva valkampanjer. Det visade sig att medan vi i Sverige i stort sett påbörjar valkampanj inför kommande val omedelbart efter ett val, så är det förbjudet för partier eller kandidater att kampanja fram till en månad före t.ex. ett presidentval. Fullkomligt barockt enligt vårt sätt att se det. Detta system främjar ju det bestående – rådande – och minskar möjligheterna att påverka opinionen i en viss riktning för nya idéer och dess företrädare. En djupt odemokratisk lag, tycker vi.

Vi avslutade vårt möte med Ata Meken, vars företrädare säkert ville fortsätta diskussionerna under återstoden av dagen, med ömsesidiga hedersbetygelser och överlämnande av några små gåvor av svensk karaktär – vad det nu är.

Adress till partikontoret: Bishkek, Street Kurenkeeva, 244/st, Isanova

Efter en snabb lunch landade vi på redaktionen för ”Achyk Sayasats” (betyder Öppen Politik), en av de mest populära på det Kirgiziska språket. Vi möttes av bland andra redaktörerna Babyrbek Jeenbekov och, Pyskeldy Mombeskov.

Tidningen startade 2007, med veckoutgivning, och har varit regimkritiska från första dagen. Efter en artikel om en dubiös medverkan av presidentens bror i en bilolycka hotades tidningen av förtal och dryga böter. På grund av detta ökade intresset bland läsarna för tidningen, och upplagan fördubblades på kort tid. För övrigt fick redaktören tre dagar i fängelse för nämnda artikel.

Nu är det här med upplagesiffror inget märkvärdigt, med svenska mått mätt. Med 16 000 ex per utgivningstillfälle – en gång per vecka – räknas den enligt redaktörernas utsago som den mest inflytelserika oppositionstidningen. Det säger möjligen en del om styrkan hos oppositionella krafter i Kirgizistan...

Det redaktionella materialet till tidningen produceras inte i så hög grad på eget journalistiskt arbete utan mycket av informationen hämtas från olika webbplatser, redigeras och publiceras. Drygt två tredjedelar av det redaktionella materialet handlar om politiska frågor. Det är svårare att arbeta nu, och söka efter information, när presidentvalet närmar sig och regimen sluter leden.

Tidningens företrädare sa att deras främsta uppgift är att främja en demokratisk utveckling. Folket, och inte skurkar – maffiafamiljer – skall välja sina ledare. Människor är trötta på regimen och presidenten, hävdade de, och blir allt mer frustrerade, ja aggressiva.

Vi tackade för oss och överlämnade svenska flaggor till tidningen ”Achyk Sayasats” redaktörer vid tretiden, och hastade vidare till nästa möte.

Detta ägde rum i ett slitet kontorshus, där tidningen ”UCHUR” hade sin redaktion. Till skillnad från det tidigare besöket på en tidning – se ovan – var det här en majoritet av kvinnliga medarbetare, som drev en tidning med en upplaga på ca 7 000 ex per utgivningsdag. Tre gubbar basade tydligt vid det föregående besöket.

Arslan Sartbaev, redaktör, var en av de vi träffade. De upplevde, precis som Achyk Sayasats medarbetare, att det blir allt svårare att publicera kritiska artiklar. Flera av tidningens journalister har blivit hotade, inte minst då de skriver om den omfattande korrruptionen i stats- och övrig förvaltning - ”Vill du leva?” – och två journalister har numera politisk asyl i Sverige.

De riskerar också att bli stämnda på stora belopp. Som exempel nämndes en kritisk artikel om ett stort hotell, som resulterade i en stämning och böter på motsvarande en halv miljon kronor.

Ett annat problem, som verkar tillta, är att tidningar köps upp av personer med stora finansiella resurser, för att sedan tubba redaktionerna till att föra ut det budskap som ägaren vill. Utrymmet för fri debatt och kritik krymper successivt.

En detalj vi noterade var att det på den första tidningen arbetade 18 personer och på den andra 10 personer, samtliga på heltid. Vi förstår ju att levnadsvillkoren i Kirgizistan är väsensskilda från dem i vårt land, men förstår ändå inte helt hur dessa relativt små upplagor kan bära kostnaderna – inte minst då tidningarna ofta hotas av dryga böter.

Åter till hotellet fören stunds vila innan middagen, som tillbringades på en italiensk restaurang.

2009-05-21

På morgonen åkte vi till ett möte med SDPK, Social Democratic Party of Kirgyzstan”, där bl.a. Jyldyz Smanbaeva och Aijan Orozakonova mötte oss. De hade också samlat ett femtontal medlemmar av kvinnoförbundet och partiets ungdomsorganisation.

De föreslog en uppdelning av mötet i två delar. Dels en om den politiska situationen, speciellt inför presidentvalet 2009-07-23, dels om genderfrågor. Det senare smålog vår värd Jyldyz en smula åt, då hon funnit några av våra frågor på detta område som en smula naiva.

Efter presentation av deltagarna, inklusive oss svenskar, följde samtal om den rådande politiska situationen. Det finns tre kandidater till presidentposten, varav en kommer ur SDPKs led men som även föreslås av flera andra partier. Att få ut information om nya presidentkandidater är dock svårt, och det är tyst i media vilket skapar oro på partihögkvarteren.

Vi ställde ganska tydliga frågor om vad de ansåg om vallagen, som ju förbjuder kampanjarbete före en månad innan valet. Det var uppenbart svårt att få någon att tydligt säga ja eller nej på den frågan, och vi tolkade det som en rädsla att uppfattas som obekvämt om någon ”informatör” fanns i rummet.

Vallagen säger för övrigt också att 30 % av parlamentsplatserna skall vara vikta för kvinnor, 15 % för etniska minoriteter och 15 % för ungdomar. Detta får dock, om det inte stannar vid retoriken, betraktas som en bra början för ett land som fortfarande är så pass auktoritärt och stängt.

Vi gick vidare till många frågor, framför allt från ungdomarna, om hur vi arbetar lokalt med väljarna mellan valen och hur vi verkar i glesbefolkade delar av Sverige. Ungdomarna var mycket intresserade av hur man kan påverka inom och utom det politiska partisystemet.

Vi gick vidare och problematiserade en del kring frågan ”Varför?”. Vår upplevelse är, efter ganska omfattande resor till ett antal postsovjjetiska republiker med totalitärt arv, att människor inte ifrågasätter det rådande utan bara finner sig vid fattade beslut och förbud. På så sätt

kan inte utveckling komma till stånd, åtminstone inte i en takt som skulle krävas för att lyfta folk och nationer från autokrati till demokrati.

En lite förvånande detalj var när en av de yngsta närvarande på sluttampen begärde ordet och med enfaset hävdade sin övertygelse om att den president som kommer att väljas i juli kommer att ha hela folkets stöd och valen kommer att vara rättvisa och utan fusk. Vår tolk, som förresten till utseende duktigt påminde om Charlie Chan, var märkbart störd och ställde flera förtydligande frågor till den unge mannen. Han stod dock på sig, vilket i och för sig var modigt, men kanske, kunde vi tycka, borde han få en mer omfattande information om sakernas tillstånd.

Slutligen ställde vi frågan om vilka de upplevde som de viktigaste målen för SDPKs arbete för Kirgizistan. Följande områden angavs:

- Parlamentsmakt istället för presidentmakt.
- Förhindra förföljelsen av olikänkade genom t.ex. åtal.
- Oberoende media.

Efter lunch på restaurant Kent fraktades vi vidare till ett möte med partiet ”Erkindik” – som betyder Frihet!

På vägen dit blev vi informerade om att händelsen skulle filmas av statstelevisionens enda kanal. Kändes lite pirrigt, men det visade sig att de var där och tog lite rörliga bilder innan själva mötet drog igång. Och tur var väl det! Mötet ägde rum i en jur, ett kirgiziskt tält, som fortfarande brukas på landbygden som ett nomadiskt arv, gjort av tovad ull och –mattor. Det var både effektivt och vackert, men visade sig till slut bli både kallt och fuktigt, då det regnade allt mer utanför.

Vi presenterade oss, och från vår horisont var vi intresserade av att besöka olika politiska partier, jämföra våra samhällen och – strukturer, utvidga vårt internationella nätverk och analysera den demokratiska utvecklingen.

Gubbarna, för det var mest gubbar – om än även från ungdomsförbundet – hade lite av stenansikten när ordföranden i partiet talade. Det var nämligen mest han som förde ordet.

Vi kom in på jämställdhetsfrågor och mer specifikt på s.k. domestic violence, d.v.s. våld i nära relationer. Där framskymtade en delvis annorlunda syn, och våra värddar hävdade att våld i onödan (!) inte förekommer i någon större omfattning. Vidare hävdade de – samtliga män! – att kirgiziska kvinnor är mycket förstående (!!). Vi framhärdade dock i vårt borrhande i frågan, och fick till slut rådet av partiordföranden att läsa på om Kirgizistans historia. Här upplevde vi ett stort behov av ytterligare diskussioner, och tror också att många av de närvarande funderade ett varv extra när vi fortsatte samtala.

Erkindik har inga platser i parlamentet, men är representerat på regional och lokal nivå både i huvudstaden Bishkek och på landsbygden.

Vi fortsatte diskussionerna och frågade om de tre viktigaste målen inför presidentvalet, och vad Erkindik vill verka för. Jo, sa ordföranden, vi vill delta i presidentvalet - Och nu kommer det! – vi stödjer den sittande presidentens, Bakiev, kandidatur. Va??? Vi höll fullkomligt på att trilla av stolarna.

En bitvis animerad diskussion följde. Härligt! Tyckte vi. När vi beskrev vikten av pressfriheten i vårt eget land som ett sätt att försvara pluralismen i samhället klippte ordföranden av med ”We have enough of pluralism!”. När han hävdade att 10 av 15 tidningar kritiserade presidenten i olika avseenden, och vi kontrade med att av Sveriges kanske 250 dagstidningar samtliga kritiserade regeringen såg det ut som han fick en liten tankeställare. Han hävdade ändå att ”Demokrati finns i våra gener”, vilket en smula skiljer sig från den svenska modellen där demokratin ständigt måste försvaras.

När sedan en av våra yngre medresenärer gjorde en lite klumpig jämförelse av presidentens makt med andra som haft oinskränkt makt – Stalin, Hitler, Pol Pot – mörknade vår värd, och sa att om det är på denna nivå som diskussionerna skall föras så kan vi sluta här och nu. Det krävdes en viss diplomati för att vända den negativa stämningen, men vi lyckades till slut.

Som ytterligare ett försvar för Erkindiks ställningstagande för presidenten hävdade de att det är oerhört viktigt med stabilitet och fred. Det är heller inte rättvist att jämföra Kirgizistan med Sverige, då det senare bl.a. sluppit förödande krig under mer än två sekler. Det är naturligtvis korrekt, och en sådan transformation tar lång tid. De sade sig dock vilja, i det långa perspektivet, närma sig ett samhälle mer likt det svenska.

Vi gav varandra erkännanden och ömsesidig respekt innan vi skildes med orden att vi säkerligen skulle besöka Kirgizistan någon gång i framtiden.

På kvällen åt vi gemensam middag med Miljöpartiets motsvarighet och deras medlemmar på vårt hotell.

2009-05-22

Vid 11-tiden gick vi in på det statliga energibolagets kontor, och blev visade in i chefens konferensrum. Syftet med mötet var att träffa representanter för Ar Namy – Party of Dignity.

Dess ordförande, Felix Kulov mötte oss, liksom ombudsman Aliev Emil Turdugulivich, kvinnoförbundets ordförande Mamyrova Bodosh Amanbaeva, Artykova Nigora Anvarovna, medlem i kvinnoförbundet, Musakeev Azamat Omurbekovich och Djanybaev Azamat Abdybekovich, båda från Ar Namys ungdomsförbund

Efter hälsningsfraser inledde Felix Kulov. Han var premiärminister fram till 2007, då han blev utmanövrerad av president Bakiev.

Han berättade att Ar Namys är det enda oppositionspartiet med konstruktiva idéer, vilket man kanske kan förvänta sig.

För närvarande, med ett presidentval i antågande i juli, är freden mycket bräcklig, vilket den för övrigt varit under ganska lång tid. Det var anledningen till att Kulov slog sig ihop med Bakiev 2005. Numera är regimen inte populär bland befolkningen. Regimen består för övrigt av president Bakiev och United Peoples Movement.

Då alternativen till presidentposten, Atambayev och Timersatiev?, inte är bra enligt Art Namys förmenande, så kommer de att rösta för den sittande presidenten. Uppskattningsvis kommer Bakiev att få minst 50 % av rösterna, förmodligen betydligt högre än så.

Röstetalen är höga. Kulov uppskattade att 90 % av väljarna på landsbygden gick till valurnorna, men i städerna något lägre andel. Att så många röstar förklaras med att det åtminstone tidigare var en dag då folk var lediga från arbete och festligheter anordnades. Alltså röstandet förknippades med någonting positivt.

Partiledaren gillade inte att den radikala oppositionen redan nu säger att valresultaten inte kommer att vara tillförlitliga, att valfusk kommer att äga rum. Befolkningen är redan missnöjd och frustrerad, och sådana uttalanden riskerar bara att späda på missnöjet och öka risken för oroligheter. Det finns heller ingen enighet i United Peoples Movement. Atambayev kommer att gå Rysslands och Turkiets ärenden om han skulle få makten.

Art Namys stödjer som sagt Bakiev för omval, men de kommer noga att bevaka att de vallöften han ställt ut infrias.

Bakiev anser att totalitärt styre är mer effektivt än demokrati. Ja, tycker vi, visst är det så i det korta perspektivet, men i det långa loppet är det förödande att inte ha med sig befolkningen och få fler perspektiv på föreslagna beslut.

Kulov är lite oroad av att en del anser att demokrati innebär att alla kan göra vad de vill, och om de som bär på denna villfarelse sitter på makten blir det naturligtvis svårare att få till stånd förändringar i demokratisk riktning. Bakiev tycker alltså inte att folket är moget för demokrati, vilket Kulov gör, och det förklarar ju en del av maktens arrogans.

Kulov själv, som är general, berättade att han alltid frågade sina underlydande befäl om råd inför avgörande beslut, menande att han är en god demokrat..

En av de frågor som Art Namys stödjer Bakiev i är att göra rättsväsendet oberoende. De ca 400 domarna i hela Kirgizistan är oerhört korrupta och lättköpta. Den förre presidenten, Akai-ev, var den som skapade möjligheten att kontrollera domarna, men föll sedan själv offer på detta grepp. Man kan kanske ifrågasätta Bakievs reella strävan efter att reformera rättsväsendet, speciellt om han själv förlorar på det.

Fler konkreta löften som Bakiev ställt ut, och som Art Namys kommer att stödja och kontrollera att de fullföljs:

- Vissa ekonomiska reformer
- Skapa ett system för upphandling av de varor och tjänster som staten köper in (ett slags oberoende upphandlingsbolag)
- Förhindra islamsk terrorism

Partiet strävar efter en parlamentarisk demokrati.

På fråga om huruvida klaner styr landet berättade ordföranden följande:

I Kazakstan styrs landet av klaner, den äldre, den yngre eller mellanklanen – allt avseende på familjernas ålder. I Kirgizistan finns klaner med bäring på höger, vänster eller centerklanen. Presidenten, Bakiev, hör till den senare klanen.

Just klanväldet för inte bara ont med sig. I Kirgizistan kan man t.ex. inte finna några barnhem, utan de barn som förlorar sina föräldrar tas hand om av övriga medlemmar i familjen/klanen. Likadant är det med åldrande föräldrar. Dock vilar huvudansvaret för de senares försörjning på den yngste manlige familjemedlemmen, vilket kan upplevas som djup orättvist.

Kulov vänder sig dock mot att Bakiev tagit med sig klantänkandet in i politiken, med medföljande svågerpolitik och subjektiv värdering av t.ex. medarbetares kunskaper. Som exempel nämnde Kulov att en av Bakievs söner, som lär vara en intelligent person, gärna vill engagera sig i att förbättra Kirgizistans ekonomi. Vi får se vad detta leder.

Partiet, hävdade Kulov, har 32 000 medlemmar, men alla är inte aktiva. Det finns flera förbättringsområden med avseende på rekrytering, som t.ex. vill partiet fokusera mer på högskolor och universitet. Det finns, sade Kulov, 48 universitet i landet, vilket torde vara något av ett rekord i förhållande till befolkningen, ca 5 miljoner.

På fråga till Kulov om antalet trupper i armén, kunde han meddela att armén för närvarande har en truppvolym om ca 9 000 soldater, vilket får betraktas som mycket blygsamt i ett område som detta.

När vi frågade kvinnoförbundets ordförande Mamyrova Bodosh Amanbaeva om de tre viktigaste målen för kvinnoförbundets arbete i närtid, blev svaret följande:

- Fler kvinnor på politiska förtroendeuppdrag
- Fler unga, både kvinnor och män, i politiken
- Höja den politiska aktiviteten och medvetenheten bland befolkningen

Vi gick vidare i diskussionen och kom in på våld i nära relationer. Uppfattningen från Mamyrovans håll var att rent etniskt var uzbekerna värst, följt av kirgizer. Det finns spänningar mellan olika etniska grupper, främst just uzbeker och kirgizer.

En massaker ägde rum i Osh, i södra delen av landet, 1990-06-01. Den spreds till Bishkek och 150 personer dödades. Bakgrunden var att en församling muslimer ville fira en högtid på stora torget i Osh, men blev förvägrade detta. Då de framhärade blev de hänvisade till stadens sportarena. Då de kom dit var denna stängd, och då rann sinnet på sällskapet.

Det finns dock, enligt Art Namys, en viss oro för den muslimska utbredningen. T.ex. har det beslutats om att det är tillåtet att ha slöja på passfoton. Lite märkligt kan man tycka. Det finns för övrigt 103 olika etniska folkgrupper, vilket tyder på en åtminstone tidigare nomadiserande befolkning.

Vi tog upp frågan om hur kirgizerna såg på frågan om könsneutrala äktenskap och synen på homosexuella. Kulov, och partiet, liksom kirgizer i allmänhet, är emot detta och ansåg att det inte skall tillåtas då det upptas som en synd i Bibeln. Inga argument, om att det står ganska mycket skrivet i Bibeln som ingen nu accepterar, hjälpte.

2009-05-23

Vid elvatiden gav vi, deltagare från de partier vi besökt och personal från UNDP, iväg i tre bilar upp i bergen. Sammanlagt ett femtontal personer. Vi parkerade strax innan vägen försvann i en flod som var lite för djup att ta sig över även om vi körde i en stor SUV.

Vi gick uppåt mot bergstopparna, nåja, de toppar som låg närmast var grönklädda kullar, uppskattningsvis på ca 2000 meters höjd. I bakgrunden, söder om Bishkek, som ligger i norra Kirgizistan, reste sig flera imponerande snöklädda bergskedjor.

Fantastiska scenerier utspelade sig, med en rik flora av vallmo, blåklockor, liljor och andra blommor och växter vars namn vi bara kunde gissa.

Efter några timmar på högre höjder återvände vi mot Bishkek, men stannade vid ett slags fri-luftsområde, där våra värdar gjorde i ordning en traditionell kirgizisk måltid. Den bestod bl.a. av *plov* – en rätt med lammkött, lök, morötter, ris, olja och kryddor, grönsaker, bröd, moldaviskt vin, pajer och sötsaker.

Efter timmar av samtal över matbordet återvände vi framemot kvällen till Bishkek och hotellet.

Vi fick möjlighet att med hjälp av tolk föra ett samtal med en politiskt aktiv kvinna som tillbringat fyra månader i fängelse, och blivit frigiven för mindre än en månad sedan. De interiörer hon vittnade om, med misshandel, våldtäkter, mutor av vakter, advokater och domare, gav en skrämmande bild av ett land på gränsen till praktisk laglöshet. Vi kände intensivt att landet måste koppla grepp på korruptionen, som breder ut sig i all verksamhet och i alla samhällslagar, och är ett avgörande hinder för demokrati och ekonomisk utveckling. Hon var mycket tacksam att få dela dessa upplevelser, och vi från vårt håll lovade att berätta om detta när vi kom hem.

Sedan följde en enkel middag, innan det var dags för packning och ett par timmars sömn.

2009-05-24

Halv tre på morgonen ringde klockan. Snabbt upp och iväg till flygplatsen i Bishkek för avresa kl 05.20. Ankomst London kl 13 och touch-down på Landvetter 21.45. Välkomna hem! Tack!

Vi vill slutligen rikta ett tack till Bonnie Bernström som genom sitt engagemang i genderfrågor i Kirgizistan möjliggjorde vårt deltagande, till Tomas von Matérn som var vår guide och kunskapsbank om landet och till alla de fantastiska personer, som kämpar för ett bättre Kirgizistan, som vi mött.

Florence Laag-Brandell
Ombudsman (fp) Bohuslän

Göran Thomte
Ordförande SDF Örgryte-Härlanda

